

Ugovor o Evropskoj uniji - Rim - Maastricht - Amsterdam,

preveo i priredio dr Duško Lopandić, Izdavači: "Međunarodna politika", SJP "Službeni list", Pravni fakultet, Fakultet političkih nauka, Institut ekonomskih nauka, Beograd, 1999, 379 strana

U ediciji dokumenata "Međunarodne politike" i navedenih izdavača objavljen je prevod nove verzije Ugovora o Evropskoj uniji (EU) iz Amsterdama, koji je stupio na snagu 1. maja 1999. Ova knjiga nema samo dokumentarni značaj, s obzirom da je autor prevoda, dr Duško Lopandić, vrstan poznavalac razvoja, aktuelnog trenutka i prava Evropske unije. Otuda je sam prevod novog Ugovora o EU opremljen autorovim komentarom Ugovora iz Amsterdama, bez koga bi čitaocu bilo teško da se snađe u zaista složenoj strukturi prevedenog teksta. Ovaj komentar je ujedno i argumentovana ocena autora o izvršenim reformama Evropske unije u novom Ugovoru o EU.

Ugovor o EU iz Amsterdama predstavlja treću značajnu institucionalnu reformu evropskih zajednica za nešto više od deset godina, posle Jedinstvenog evropskog akta (1986) i Ugovora o EU iz Maastrichta (1992). Potpisan je na vanrednom zasjedanju Evropskog saveta na nivou šefova država ili vlada država članica EU, u Amsterdamu 2. oktobra 1997. godine, posle pregovora u okviru Međuvladine konferencije o

reformi EU (1996-97). Ugovor o EU iz Amsterdama stupio je na snagu 1. maja 1999. posle završenih postupaka ratifikacije u državama članicama.

Prevod revidiranog Ugovora o EU sadrži prečišćeni tekst Ugovora o EU tj. kurzivom su štampane izmene i dopune Ugovora o EU iz Maastrichta u prvoj celini. U drugoj celini je objavljen prečišćeni tekst Ugovora o osnivanju Evropske zajednice, sa amandmanima učinjenim Ugovorom iz Amsterdama. Ovde treba napomenuti da stupanjem na snagu Ugovora o EU nisu prestali da važe, već se dopunjuju i menjaju osnivački ugovori evropskih zajednica (Pariski ugovor o osnivanju Evropske zajednice za uglj i čelik, 1951. i Rimski ugovori o osnivanju EEZ i EURATOM, 1957). Na taj način osnivački ugovori triju evropskih zajednica čine prvi, "komunitarni" stub Unije. Drugi stub EU je oblast međuvladine saradnje država članice na polju zajedničke spoljne i bezbednosne politike. Treći stub obuhvata saradnju država članica u domenu pravosuđa i unutrašnjih poslova. Ova struktura EU uvedena je još Ugovorom iz Maastrichta i ostala je

suštinski nepromenjena i u revidiranom Ugovoru iz Amsterdama.

Pored toga, prevod Ugovora iz Amsterdama u trećoj celini obuhvatio je tekstove važećih protokola. Najzad, četvrta celina prevoda predstavlja tekstove Finalnih akata uz Ugovor iz Amsterdama, sa važnijim pratećim deklaracijama. Ova celina nije izvor primarnog ugovornog prava EU, kao prethodne tri.

Ugovor iz Amsterdama sadrži novu numeraciju svih članova Ugovora iz Mاستrihta, koja je data u aneksu Ugovora. Radi jasnoće i lakšeg snalaženja, prevod Ugovora uporedo navodi obe numeracije.

Prevod Ugovora iz Amsterdama obogaćen je raznovrsnim pratećim analitičkim tekstovima, koji ukazuju na značaj ovog dokumenta i same Evropske unije. Uvodni tekst o perspektivama odnosa SR Jugoslavije i Evropske unije, Borislava Vukovića, saveznog ministra za spoljnu trgovinu, ističe važnost EU kao ekonomskog partnera SR Jugoslavije i ukazuje na problem odsustva svih formi institucionalne saradnje. Predgovor izdavača, prof. dr Ranka Petkovića, izložio je kratak istorijat stvaranja EU i osvrt na tekuće procese širenja članstva ove evropske integracije i uvođenje jedinstvene evropske valute. Komentar Ugovora iz Amsterdama, autora prevoda, dr Duška Lopandića, rasvetljava okolnosti zaključenja novog Ugovora o EU i pruža analizu njegove sadržine, sa ocenama rezultata postignutih izvršenim

normativnim izmenama. Autor ističe da se radi o ozbiljnoj, ali nepotpunoj reformi EU. Države članice nisu uspele da se slože oko načina odlučivanja organa EU, čija efikasnost, demokratičnost i transparentnost je uslov za dalje proširenje EU (nema radikalne reforme načina odlučivanja u Savetu, niti nove podele glasova između većih i manjih članica EU, nije promenjen broj članova Komisije i dr). Sa druge strane, Ugovor iz Amsterdama dosegao je nove domete institucionalnih reformi EU: uvedena je mogućnost bliže saradnje određenih država članica, čime je potvrđena tendencija razvoja EU u "više brzina" ili koncentričnih krugova; ojačan je položaj Evropskog parlamenta u zakonodavnim i kontrolnim ovlašćenjima; reafirmisana je uloga Suda pravde; uključene su tekovine Šengenskog sporazuma u EU itd.

Na kraju knjige dati su izabrani članci, komentari, hronologija odnosa EZ i Jugoslavije, sa važnim etapama stvaranja EU i pregled izabrane novije domaće literature (knjiga i zbornika) iz oblasti Evropske unije. Stoga ova knjiga omogućava, pored prevoda teksta novog Ugovora o EU, sticanje uvida u ranije faze razvoja EU posredstvom komentara dr Duška Lopandića i Milutina Janjevića na Ugovor iz Mاستrihta. Izabrani članak o budućnosti EU (Philippe de Schouteete) odslkava novija

razmišljanja o daljim koracima reforme EU, sa konkretnim predlozima njenog unapređivanja.

Ukupno gledano, pred sobom imamo knjigu od višestrukog značaja. Pored dokumentacione vrednosti, ovako priredjen prevod Ugovora o EU iz Amsterdama, sobom nosi odlike priručnika, sa autorskim esejima, korisnim kako za eksperte u ovoj oblasti, tako i za one koji se prvi put sreću sa komplikovanom strukturom i pravom EU. U tome je nesumnjiva prednost ove knjige, te se može sa punom odgovornošću preporučiti kao obavezno štivo u svim državnim

institucijama, privrednim subjektima upućenim na poslovanje sa firmama iz zemalja EU, ekspertima koji pručavaju razvoj prava EU i studentima. Posle objavljivanja ove knjige biće svakako lakše domaćoj akademskoj javnosti, kao i privrednim i državnim strukturama da prate kretanja u okviru Evropske unije, njenog pravno-političkog i ekonomskog sistema i tekuće procese širenja članstva EU, sa nadom za naše što skorije uključivanje u dinamične evropske integracione tokove.

mr Gordana Ilić